

Redegjørelse Åpenhetsloven

Sporveien 2024

Innhold

Formål	5
Forpliktelse fra ledelsen	5
Om selskapets virksomhet	7
Om Sporveien	7
Produkter og tjenester	8
Våre leverandører	9
Organisering av arbeid med Åpenhetsloven	11
Forankring	11
Roller og ansvar	11
Styrende dokumenter og prosedyrer	12
Metodikk for aktsomhetsvurderinger	15
Funn	17
Tiltak	21
Generelle tiltak	21
Tiltak overfor bygg- og anleggsleverandører:	22
Planlagte tiltak	24
Henvendelser	25

Formål

Sporveien er omfattet av Åpenhetsloven, som stiller krav til at vi gjennomfører aktsomhetsvurderinger og redegjør for arbeidet vårt med ivaretagelse og respekt for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Redegjørelsen omfatter hele Sporveiskonsernet med unntak av Unibuss. Unibuss publiserer en egen redegjørelse på sine hjemmesider.

Dette dokumentet utreder vårt arbeid iht. Åpenhetsloven.

Forpliktelse fra ledelsen

Respekt og ivaretagelse av anstendige arbeidsvilkår og grunnleggende menneskerettigheter i egen virksomhet og leverandørkjeden står sentralt i Sporveien. Dette arbeidet er en integrert del av hvordan Sporveien jobber med bærekraft og samfunnsansvar. Hos Sporveien ønsker vi å sikre at samfunnsoppdraget vi er gitt blir løst på best mulig vis, og etter en høy etisk standard. Etterlevelse av Åpenhetsloven er en del av Sporveiens helhetlige arbeid med bærekraft.

Oslo, 18. juni 2024

Thor Gjermund Eriksen
Styrets leder

Helga Nes
Styrets nestleder

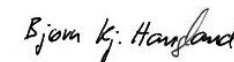
Sores Yuzer
Styremedlem

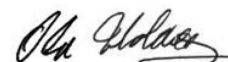
Heidrun Reisæter
Styremedlem

Arne Giske
Styremedlem

Bjørn Kj. Haugland
Styremedlem

Ola Floberg
Styremedlem

Birte K.W. Sjule
Konsernsjef

Om selskapets virksomhet

Om Sporveien

Sporveien er Norges største kollektivselskap målt i antall reiser. Konsernet forvalter og utvikler store verdier på vegne av fellesskapet. Vårt samfunnsoppdrag er å skape mer kollektivtrafikk for pengene. Det betyr å frakte flest mulig fornøyde passasjerer dit de vil – raskt, trygt og til minst mulig kostnad for samfunnet og miljøet.

Sporveien er hundre prosent eid av Oslo kommune, som også eier administrasjonsselskapet Ruter sammen med Akershus fylkeskommune fylkeskommune.

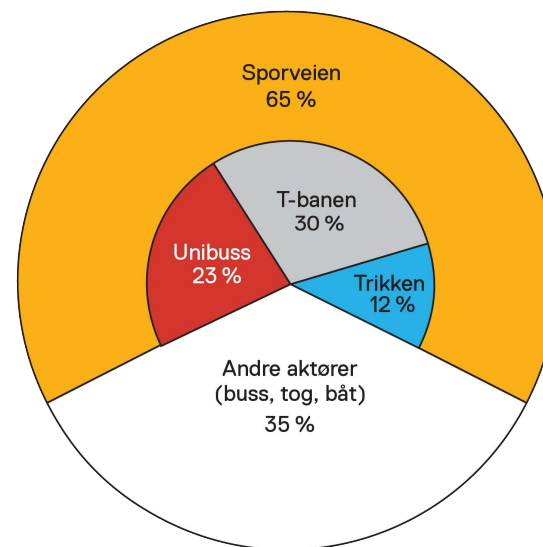
Sporveien har omtrent 3 600 ansatte.

Konsernet eier følgende datterselskaper:

- Sporveien T-banen AS
- Sporveien Trikken AS
- Sporveien Vognmateriell AS
- Sporveien Bussanlegg AS
- Sporveien Media AS
- Joule AS
- Sporveien Eiendom AS
- Unibuss AS

Produkter og tjenester

Konsernet eier, utvikler og forvalter skinnegående materiell og infrastrukturen til T-bane og trikk, det vil si skinner, stasjoner, tunneller, baser, bygninger og signalanlegg, og har en stor andel av den anbudsbaserte busstrafikken i Oslo, Akershus fylkeskommune, Vestfold og Telemark.

Andel reiser Oslo og Akershus fra 2023

Du kan lese mer om Sporveiens produkter og tjenester i vår årsrapport på www.sporveien.no.

Våre leverandører

Sporveien har en integrert forretningsmodell, der selskapet styrer vogner, personell, verksteder, infrastruktur og trafikk i ett helhetlig system. Dette gjør det også enklere å sikre anstendige arbeidsvilkår og menneskerettigheter i verdikjeden. Samtidig har Sporveien en stor leverandørbase som leverer alt fra IT-systemer, konsulenter og rekvisita til entreprenører i utbygging, vogner, skinner, arbeidsklær, stoff til seter og verktøy til verkstedene.

Leverandørbasen inkluderer både store internasjonale selskaper til mellomstore regionale og mindre lokale leverandører. Mange av produktene som kjøpes blir utelukkende produsert utenfor Norge. Sporveien har ca. 1000 aktive leverandører og et årlig innkjøpsvolum på ca. 2,7 mrd. kroner.

Deles inn i følgende kategorier (med synkende volumverdi):

- Bygg- og anlegg
- Infrastruktur bane
- Rullende materiell
- IKT, operasjonell teknologi (OT) og telefoni
- Eiendomsdrift /Facility management
- Konserntjenester
- Teknisk drift

Organisering av arbeid med Åpenhetsloven

Forankring

Konsernets arbeid med ansvarlighet i leverandørkjeden er forankret i selskapets styrende dokumenter. Organiseringen rundt arbeidet med åpenhetsloven ble forankret i konsernledelsen og styret i 2022.

Redegjørelsen er underskrevet av styret og konsernsjefen

Roller og ansvar

Innkjøpsdirektør har det overordnede ansvaret for etterlevelse av kravene i Åpenhetsloven, med støtte fra Konsernjuridisk avdeling og Compliance.

Innkjøpsavdelingen inngår konsernfelles avtaler og har ansvar for å gjennomføre aktsomhetsvurderinger av kontraktspart. Leverandører av entreprenørtjenester følges opp av enheten Infrastruktur og prosjekter (IE).

Det kontinuerlige arbeidet med å sikre respekt og ivaretagelse av anstendige arbeidsvilkår og menneskerettigheter i egen virksomhet og i leverandørkjeden er en integrert del av Sporveiens kjerneprosesser, som HR, HMS, innkjøp og leverandørkontroll, kontraktsinngåelse, arbeid med forretningsatferd, etc., både i konsernet og i datterselskapene.

Styrende dokumenter og prosedyrer

Videre er arbeidet forankret i styrende dokumenter. Sporveiens overordnede retningslinjer for ansvarlig leverandørkjede inkluderer blant annet:

- Etske krav til leverandører
- Varslingsrutiner
- Intern og ekstern varslingskanal for ansatte og leverandører
- Rutine for oppfølging av leveranse og leverandør
- Rutine for kontroll av sosialt ansvar hos leverandør
- Rutine for mislighold hos leverandør
- Rutine for stikkprøver og kontroll i prosjekter
- Prosedyre forberede og gjennomføre revisjoner
- Rutine ved nye/ending av leverandører
- Rutine for ivaretagelse av Påseplikten

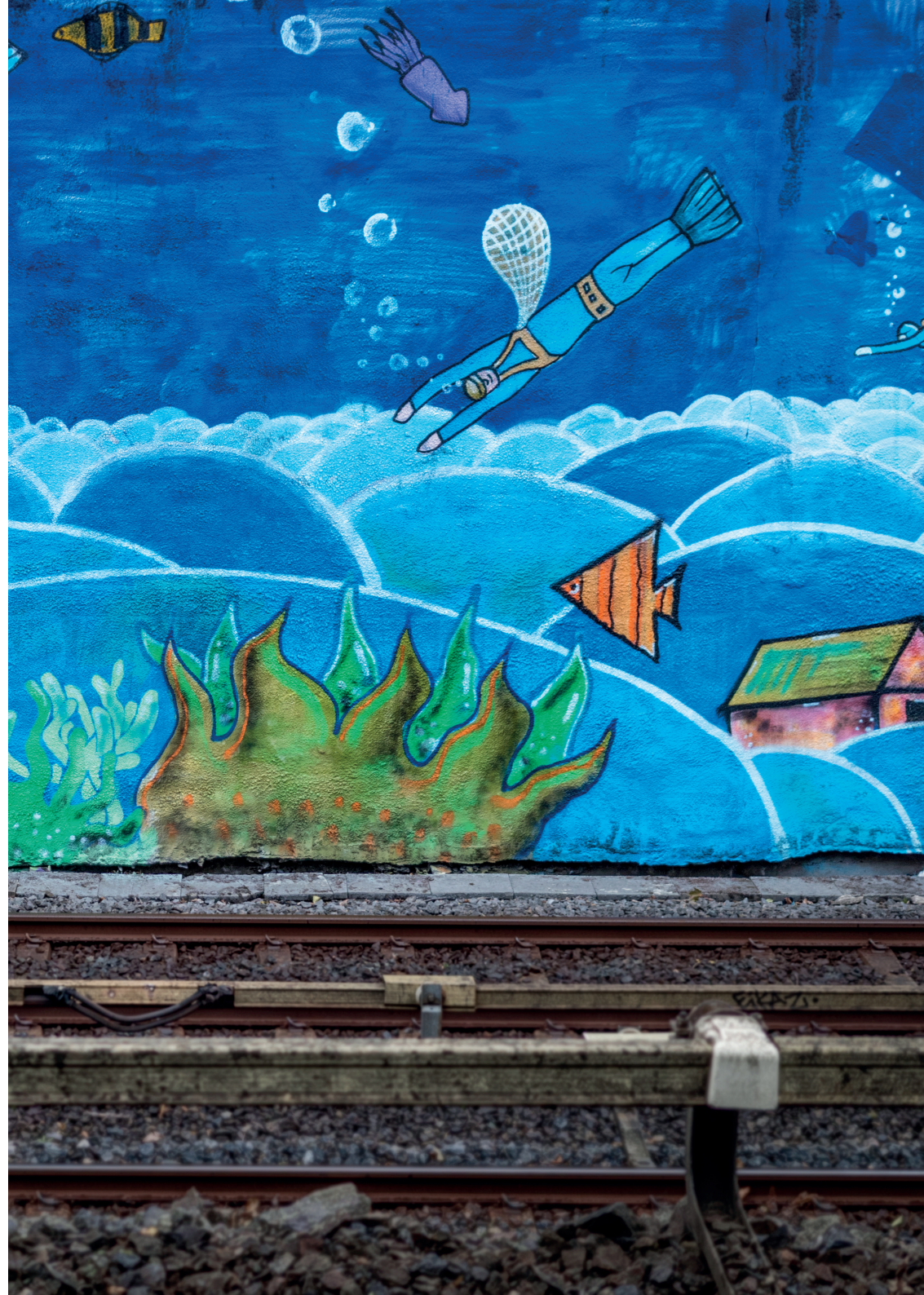
Sporveien gjennomfører også regelmessige risikovurderinger på konsernnivå:

- Det gjennomføres årlige konsernovergripende risikovurderinger, hvor leverandørrisiko er en sentral faktor;
- Det ble gjennomført en dobbel vesentlighetsanalyse i mars 2024 hvor leverandørrisiko kom ut som en av Sporveiens vesentlige temaer; og
- Det ble gjennomført en konsernovergripende medarbeiderundersøkelse i april 2024

Disse prosessene bidrar til å skape en helhetsforståelse for risikoen virksomheten står overfor.

Som en stor offentlig eid virksomhet er vi svært oppmerksomme på vårt ansvar for å ivareta en ansvarlig og seriøs leverandørkjede. Dette inkluderer å sette tydelige krav til leverandører, men også å fremme samarbeid og kunnskapsdeling for å sikre at leverandører klarer å møte de kravene vi stiller.

Sporveien er også underlagt Lov om offentlige anskaffelser, og gjennomfører konkurranser i henhold til gjeldende lover, forskrifter og interne retningslinjer, på en måte som er forretningsmessig forsvarlig, samfunnsansvarlig og ressurseffektivt. Videre følger Sporveien Oslomodellen, som er et sett med krav og retningslinjer utarbeidet av Oslo kommune for å sikre et seriøst og anstendig arbeidsliv samt ivareta grunnleggende menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, internasjonal humanitærrett, samt forebygge og hindre miljødeleggelser og korrupsjon i leveranser til Oslo kommune.

Metodikk for aktsomhetsvurderinger

Sporveien har over lenger tid hatt et bevisst forhold til hvilke risikomomenter som er relevante for ulike leverandører, og det har vært et særlig fokus på risiko for sosial dumping, tvangs- og barnearbeid i leverandørkjede, korrupsjon og bestikkelse, samt negativ miljøpåvirkning.

For å standardisere og effektivisere aktsomhetsvurderingene har Sporveien utviklet et risikobasert metodeverk for aktsomhetsvurderinger og screening av våre leverandører. I risikovurderingene har Sporveien tatt høyde for risiko for brudd på anstendige arbeidsforhold og grunnleggende menneskerettigheter, samt korrupsjon og bestikkelser i gjeldende bransje og produksjonsland for den enkelte leverandør. Indikatorene vi har brukt er:

Risikokilde med lenke	Gradering av risiko				
	Ingen/lav	Lav til moderat	Moderat	Moderat til høy	Høy/svært høy
1. Difis høyrisikoliste	N/A	N/A (Evt står ikke på listen)	Står på listen med vurderes kun som høyrisiko i særs spesielle tilfeller	Står på listen	Står på listen. Omtales som svært høyrisiko i kilden
2. The US Department of Labour; List of Goods Produced by Child Labor or Forced Labor	N/A	Landet står oppført (med andre bransjer/produkter)	Landet vurderes som moderat	Landet står oppført med liknende bransjer/produkter	Produkt/komponent/råvare står oppført
3. ITUC - The International Trade Union Confederancy - Annual Survey of Violations of Trade Union Rights	Landet har verdi 1	Landet har verdi 2	Landet har verdi 3	Landet har verdi 4	Landet har verdi 5
4. Corruption perception index	Landet er på topp 20%	Landet er mellom 20% til 40%	Landet er mellom 40% til 60%	Landet er mellom 60% til 80%	Landet er blant de 20% lavest scorede land

Rammeverket og risikoparameterne er basert på veiledning fra Direktoratet for økonomistyring (DFØ) og Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD).

Hver innkjøpskategori har en egen dedikert kategorileder, som har nærmere kjennskap til leverandørene. Våren 2024 gikk hver kategorileder gjennom sin portefølje av leverandører Sporveien har avtale med, og systematisk vurdert risiko fra 1 = ingen/lav til 5 = høy/svært høy (som illustrert i matrisen)

Aktsomhetsvurderinger i entreprisekontrakter

Kontroll av leverandørenes lønns- og arbeidsvilkår og gjennomføring av stedlige seriositetskontroller og leverandørrevisjoner er viktige i forhold til kontroll av etterlevelse av samfunnskravene. I Sporveiens enhet Infrastruktur og prosjekter (IE) gjennomføres dette som en del av gjennomføringen av prosjekter. Det gjennomføres stikkprøver av lønns- og arbeidsforhold og revisjoner i henhold til årlig plan eller ved behov. Dette arbeidet er forankret i Sporveiens styrende dokumenter.

Etterlevelse av samfunnskravene i kontraktene gjøres blant annet ved å bruke HMSREG, et informasjonssystem utviklet for å motvirke arbeidslivskriminalitet og sosial dumping.

Ved valg av hvem som skal kontrolleres, utover de som følger av påseplikten, vurderes følgende:

- a) Entreprenør med flere leverandører og underleverandører, og
- b) Prosjekter med flere entreprenører, og
- c) Tidligere erfaring med entreprenør og dens underleverandør. Kontrollen bør fokusere på underleverandører, gjerne små bedrifter på korte kontrakter, med stor andel utenlandske arbeidstakere, og deres fagarbeidere.

Funn

Områder hvor vi ser særlig risiko er leverandører av utbyggingstjenester hvor det er en kjent risiko for sosial dumping, og leverandører av tekniske tekstiler, uniformer og varer som kan inneholde konfliktmineraler som er på DFØs høyrisikoliste.

Samtidig stilles det strenge krav til leverandører av andre type varer som ikke er en del av vår kjernevirksomhet, som leverandør av kaffe og møbler.

Ved gjennomgangen av leverandørdatabasen av hver enkelt kategorileder ble følgende identifisert:

- Porteføljen består av 572 aktive avtaler fordelt på 391 leverandører.
- Resultatet av denne screeningen er at Sporveien har identifisert 19 leverandører med moderat eller høy risiko, og med en omsetning på over 5 MNOK.

Selv om vi har kommet lenger enn i forrige rapporteringsperiode ser vi behov for ytterligere kartlegging for å få en mer fullstendig oversikt over leverandørkjeden. Dette er en særlig utfordring knyttet til sammensatte produkter hvor det er begrenset sporbarhet for enkeltkomponentene. Av denne grunn jobber Sporveien stadig tettere med andre aktører i bransjen, for å effektivisere arbeidet og dele kunnskap.

Kartlagte brudd

I perioden juni 2023- mai 2024 ble det gjennomført fire kontroller av leverandørenes lønns- og arbeidsvilkår i sporveiens prosjekter. Under disse kontrollene ble det avdekket flere brudd. Tabellen nedenfor gir en oversikt over de mest alvorlige bruddene:

Hovedkategori /underkategori	Kartlagte brudd på menneskerett/anstendig arbeid	Geografisk region	Hvordan ble bruddet avdekket?
Lønns- og arbeidsvilkår	AML § 10-4 (1) – Arbeidstaker jobber ikke i henhold til alminnelige arbeidstider.	Norge	Stikkprøver gjennomført av Sporveien
Lønns- og arbeidsvilkår	AML 10-6 (11) Manglende kompensasjon for arbeid utover alminnelig arbeidstid.	Norge	Stikkprøver gjennomført av Sporveien
Lønns- og arbeidsvilkår	AML § 10-8 Daglig og ukentlig arbeidsfri. Arbeidstaker har ikke forholdt seg til grense på minimum 11 timer sammenhengende fri ilt. 24 timer og 35 timer sammenhengende fri ilt. 7 dager.	Norge	Stikkprøver gjennomført av Sporveien
Lønns- og arbeidsvilkår	AML § 10-6 (4) det er ilt. en uke arbeidet mer overtid enn det er tillatt å arbeide ilt. fire uker.	Norge	Stikkprøver gjennomført av Sporveien
Lønns- og arbeidsvilkår	AML §10-7 Det er avvik mellom timer ført i timelisten og innregistrering.	Norge	Stikkprøver gjennomført av Sporveien

Følgende funn ble også avdekket i perioden:

Hovedkategori /underkategori	Kartlagte brudd på menneskerett/anstendig arbeid	Geografisk region	Hvordan ble bruddet avdekket?
Konserntjenester -arbeidstøy og uniformer	Leverandør har oppdaget flere brudd knyttet til overtid hos fabrikker i Kina	Asia	Gjennom leverandørens aktsomhetsrapport for 2022

Vurdering av risiko for brudd i innkjøpskategorier

Hovedkategori /underkategori	Kartlagte brudd på menneskerett/anstendig arbeid	Geografisk region	Hvordan ble bruddet avdekket?
Infrastruktur bane – materiell	Flere av leverandørene av materiell til Sporveiens infrastruktur har produksjon i høy-risiko land.	Europa, Asia	Gjennom vår kjennskap til leverandørmarkedet
Rullende materiell-vognkasse og understell	Flere globale leverandører rapporterer om risiko for brudd på kravene i Åpenhetsloven nedover i leverandørkjeden.	Europa, Asia, India, Nord-Amerika	Gjennom vår kjennskap til leverandørmarkedet og ved å innhente informasjon fra leverandørene
Teknisk drift - Biler, maskiner, utstyr	Risiko for brudd knyttet til konfliktmineraler og generelt innkjøp av deler og komponenter fra en global industri .	Asia	Gjennom leverandørdialog og gjennom leverandørens aktsomhetsrapport for 2022
Bygg og anlegg – Arbeid i Norge og materiell fra utlandet	Risiko for brudd på lønns- og arbeidsvilkår som kan lede til fysisk, mental og økonomiske konsekvenser for arbeidstaker. Brudd på alminnelige arbeidstider kan øke risikoen for sykdommer og skader.	Norge	Gjennom kjennskap til bransjen og stikkprøver hos leverandører
Konserntjenester Arbeidstøy, uniformer, kaffe	Leverandører er i en risikobrandsje og har produksjon i høy-risiko land.	Asia	Gjennom leverandørdialog og gjennom leverandørens aktsomhetsrapport for 2022
Eiendomsdrift	Risiko for brudd knyttet til anstendige lønns- og arbeidsforhold ifm. renholds- og kantinetjenester.	Norge	Gjennom vår kjennskap til bransjen

I tillegg til ovennevnte ble det ved gjennomføring av anskaffelse av nye T-banvogner i 2022-2024 avdekket at flere av leverandørene som søkte prekvalifisering yter leveranser til israelske myndigheter på ulovlige okkuperte områder på Vestbredden. Dette ble bla avdekket gjennom en «integrity due diligence» som Sporveien gjennomfører for de største anskaffelsene i forbindelse med prekvalifisering av leverandører. For CAF, som ble tildelt kontrakten, ble det avdekket at de er involvert i flere leveranser til Jerusalem Light Rail, som er et israelsk trikkesystem som strekker seg inn i områder i Øst-Jerusalem og på Vestbredden som anklages for å bidra til å opprettholde ulovlig israelsk okkupasjon i disse områdene.

Hvorvidt denne virksomheten faktisk direkte eller indirekte bidrar til å opprettholde ulovlig okkupasjon i strid med folkeretten er ikke klart. Som følge av de forhold som ble avdekket har Sporveien gjort grundige vurderinger av om CAFs involvering i disse prosjektene skulle medføre at de skulle avvises fra å delta i konkurransen. I tillegg til å gjennomføre integritetsundersøkelser av leverandør, var ytterligere tiltak som Sporveien iverksatte oppfølgingsmøter med CAF og krav til at CAF dokumenterte sine vurderinger av virksomheten i disse områdene opp mot folkeretten. Sentralt for Sporveien i de vurderinger som er gjort, er at CAF ikke stod på FNs sanksjonsliste eller andre sanksjonslister slik som NBIM/Etikkrådet.

Tiltak

Generelle tiltak

Generelle tiltak er gjeldende for alle leverandørforhold.

- Etiske krav til leverandører: Alle våre leverandører må før inngåelse av kontrakt signere et egenerklæringsskjema hvor de forplikter seg til å etterleve våre etiske krav. Egenerklæringen inneholder blant annet krav knyttet til forretningsetikk, miljø og arbeidstaker- og menneskerettigheter. I tillegg har Sporveien egne seriositetsbestemmelser i våre standard kontraktsvilkår som ivaretar kravene i Oslomodellen.

Sporveien oppdaterte sine etiske retningslinjer for leverandører i 2022 for å sikre at organisasjonen har nødvendige virkemidler og tiltak tilgjengelig for å gjennomføre aktsomhetsvurderingene som loven krever.

De største endringene som ble gjort var som følger:

- Stille krav til at leverandøren skal ha rutiner for å sikre etterlevelse av grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i egen virksomhet og i leverandørkjeden tilpasset virksomhetens størrelse, virksomhetens art og sannsynligheten for negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold
- Tydeliggjøre referansen til internasjonalt anerkjente menneskerettigheter
- Stille krav til at den høyeste standarden for arbeidstakerrettigheter alltid gjelder
- Tydeliggjøre Sporveiens rett til å sette en tidsfrist for oppretting ved eventuelle brudd
- Tydeliggjøre kravet til iverksettelse av tiltak ved brudd
- Sikre at vi har egnede sanksjoner ved brudd på etiske krav

- Integritetsundersøkelser (IDD): Det gjennomføres eksterne eller interne integritetsundersøkelser av leverandører i større anskaffelser.
- Varslingskanal: Sporveien har en intern og ekstern varslingskanal som er åpen for egne ansatte og leverandører. Sistnevnte administreres av en nøytral tredjepart og muliggjør det å varsle anonymt. I varslingskanalen kan man rapportere inn brudd på våre etiske retningslinjer eller andre kritikkverdige forhold. Kanalen er tilgjengelig på Sporveien sin hjemmeside under kategorien «Leverandører og utbyggere».
- Bransjesamarbeid: Siden høsten 2023 har Sporveien vært i kontakt med flere aktører innen bygg og anlegg, samt transport, for å dele erfaringer knyttet til hvordan vi kan gjennomføre aktsomhetsvurderinger på en tilstrekkelig og effektiv måte. Sporveien har knyttet seg til innkjøpsorganisasjonen Tradebroker, og besluttet å bidra inn i et bransjesamarbeid med TransQ / Achilles som etablerer en modul for prekvalifisering som tilrettelegger for aktsomhetsvurderinger av leverandører i transportsektoren.
- Spørreskjemaer: I 2023 sendte Sporveien ut spørreskjemaer til utvalgte leverandører for å innhente ytterligere informasjon om hvordan de jobber med tematikken. Spørreskjemaet inkluderer spørsmål om roller og ansvar, forebyggende systemer, monitorering og oppfølging knyttet til ivaretagelse av arbeidsforhold og menneskerettigheter. Hvorvidt spørreskjemaer skal benyttes i arbeidet videre i sin nåværende form, vil vurderes individuelt basert på leverandør. og risikoprofil
- Risikovurdering: Økt fokus på å sjekke overholdelse av Åpenhetsloven ved avtaleinngåelse.

Tiltak overfor bygg- og anleggsleverandører:

Som Sporveiens største innkjøpskategori, med en iboende risiko for brudd på anstendige arbeidsvilkår og menneskerettigheter, har Sporveien utarbeidet rettede tiltak for leverandører fra denne bransjen.

Forebyggende tiltak

- Kontrakt: Bruk av sosiale klausuler i kontrakter som sikrer rettferdige lønns- og arbeidsforhold.
- Prekvalifisering: Kriterier ved prekvalifisering knyttet til økonomisk soliditet og interne styringssystemer.
- Oppfølging av leverandør: Følge opp at Entreprenør gjennomfører stikkprøver i forhold til lønn, arbeidstid og arbeidsvilkår hos underentreprenører og innleide arbeidstakere.
- Evaluering: Evaluering og tilbakemelding til leverandør etter endt kontraktsforhold.
- Stikkprøver av leverandør: Egne risikobaserte stikkprøvekontroller av entreprenør og underentreprenør.
- Rapportering: Vurdere tiltak knyttet til egenrapportering av lønns og arbeidsvilkår på lik linje med Bane NOR.
- Systematikk: Vurdere å stille krav til bruk av egen modul for seriositetskontroll i HMSREG i stedet for egen sjekkliste i Word. Testet ut bruk av denne på en av årets stikkprøvekontroller.
- Opplæring: Formalisere opplæring i HMSREG for nye SHA- og ytemiljøansvarlige.

Oppfølgingstiltak

- Stikkprøver IE: Fra juni 2023 til mai 2024 er det gjennomført 4 stikkprøver knyttet til kontroll av sosialt ansvar hos Sporveiens leverandører. Gjennom disse kontrollene er det avdekket flere brudd på arbeidsmiljøloven. Disse funnene følges opp av SHA- og ytemiljøansvarlig i byggherreorganisasjonen inntil etterspurt dokumentasjon foreligger og registrerte observasjoner er utbedret.

Planlagte tiltak:

- Revisjoner: Det planlegges å legge opp en plan for revisjon av leverandører sammen med TransQ. Samarbeid gjennom TransQ vil bidra til å profesjonalisere revisjonsprosessen.
- Systemløsning: Identifisere behovet for en systemløsning for å effektivisere arbeidet med Åpenhetsloven.
- Oppfølging: Etablere plan for oppfølging av innkjøps kategorier med høy risiko.

Henvelnelser

Interessenter som har spørsmål om hvordan Sporveien jobber for å sikre anstendige arbeidsforhold og menneskerettigheter kan ta kontakt via post@sporveien.com.

